

Melania Skalik

e-mail: melania.skalik@uwr.edu.pl

ORCID: 0000-0003-4483-6718

Uniwersytet Wrocławski

Związki sportowe
i ich finansowanie

DOI: 10.15611/2024.44.4.12

JEL Classification: G30, L83, K39

Streszczenie: Poruszone w artykule rozważania obejmują zarówno definicje i formy prawne związków sportowych, jak i ich relacje z polskimi związkami sportowymi, które posiadają monopol w określonych dyscyplinach sportowych. W pracy podkreślona została rosnąca rola regulacji wewnętrznych związków sportowych oraz ich znaczenie w kształtowaniu praktyk organizacyjnych i dyscyplinarnych, a także zwrócono uwagę na wyzwania związane z zapewnieniem zgodności ich działalności z prawem. Funkcjonowanie związków sportowych wspomagane jest przede wszystkim ze środków publicznych, które częstokroć nie są wystarczające na realizację celów i założeń związków. Istnieje szansa na częściowe pokrycie deficytu w budżetach związków sportowych poprzez sponsoring prywatny, niemniej jednak nie jest on dostępny w równym stopniu dla wszystkich zainteresowanych. Niebagatelne znaczenie odgrywa w tym zakresie chociażby popularność danego sportu. Na podstawie analizy regulacji prawnych, literatury i publicystyki z zakresu prawa stowarzyszeń i finansowania organizacji pozarządowych oraz wnioskiem logicznego poddano temat analizie. Metodyka badań obejmuje analizę dokumentacyjną, w tym przegląd obowiązujących regulacji prawnych oraz przepisów dotyczących funkcjonowania związków sportowych i ich finansowania. Opracowanie zawiera elementy analizy porównawczej, koncentrując się na różnicach w definicjach oraz formach prawnych, jakie przyjmują związki sportowe.

Słowa kluczowe: związek sportowy, sport, prawo sportowe, finansowanie, sponsoring

© 2024 Melania Skalik

Praca opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0). Skrócona treść licencji na <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>

Cytuj jako: Skalik, M. (2024). Związki sportowe i ich finansowanie. W: M. Biernacki, R. Kowalak (red.), *Rachunkowość* (s. 116-130). Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

1. Wstęp

Opracowanie zostało poświęcone tematyce dotyczącej związków sportowych oraz polskich związków sportowych jako ich szczególnego rodzaju. Treść pracy uwzględnia ogólne zagadnienia na temat struktur organizacyjnych w sporcie, a nadto kwestie związane zarówno z samym definiowaniem związków sportowych i polskich związków sportowych, jak też ich działalnością, celami statutowymi, organizacją i strukturą. Celem takiej prezentacji tematu jest ukazanie istotnej ewolucji przepisów w zakresie sportu, a konkretnie związków sportowych w Polsce.

Finansowanie związków sportowych stanowi kluczowy element umożliwiający ich efektywne funkcjonowanie i rozwój na różnych szczeblach sportowej rywalizacji. Dlatego są niezbędne odpowiednie fundusze na poziomie krajowym i międzynarodowym, aby pokryć koszty organizacji zawodów, szkoleń, wsparcia dla sportowców oraz utrzymania administracji.

Celem artykułu jest przedstawienie źródeł finansowania związków sportowych oraz identyfikacja problemów związanych z dominującą rolą finansowania ze środków publicznych oraz ograniczonym zainteresowaniem ze strony sponsorów prywatnych.

Organizacje sportowe charakteryzują się podobnymi możliwościami finansowania co stowarzyszenia i fundacje, które to podmioty korzystają m.in. z dotacji i subwencji, darowizn, zapisów, spadków i środków od sponsorów. Największe znaczenie ma jednak wsparcie ze środków publicznych i sponsoring prywatny, choć w zdecydowanej większości przeważający udział mają środki przekazywane związkom sportowym przez państwo.

2. Pojęcie związku sportowego, jego charakter prawny i relacje z polskim związkiem sportowym

Pierwsze regulacje dotyczące funkcjonowania związków sportowych w Polsce zostały zawarte w ustawie z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej [dalej: ukf]. Zgodnie z art. 8 tej ustawy związek sportowy stanowiły związki klubów sportowych w liczbie co najmniej trzech oraz zawodnicy niezrzeszeni w klubach sportowych w liczbie co najmniej 15. Dla funkcjonowania związków sportowych przewidziano formę stowarzyszenia lub związku stowarzyszeń, a w zakresie spraw nieuregulowanych w ukf ustawodawca odesłał do odpowiedniego stosowania przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach [dalej: Pr. Stow.]. Polski związek sportowy [dalej: pzs] stanowił natomiast – zgodnie z art. 10 ukf – związek sportowy o ogólnokrajowym zasięgu, działający tylko w jednej dyscyplinie sportu. Z tego powodu miał on pozycję monopolistyczną w wymiarze terytorialnym i przedmiotowym. Późniejsza definicja pzs zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o sporcie kwalifikowanym *expressis verbis* nawiązywała do regulacji z 1996 r. (ukf).

W obowiązującej ustawie z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie [dalej: us] niemal zupełnie zrezygnowano z formułowania definicji polskiego związku sportowego. Artykuł 7 ustawy mówi jedynie, że w celu organizowania i prowadzenia współzawodnictwa w danym sporcie może być utworzony polski związek sportowy. Wydaje się, że tendencja ograniczania przepisów w tym zakresie może powodować zwiększanie swobody działania zrzeszeń. Jednak wprowadzono także ograniczenia w funkcjonowaniu pzs. Polski związek sportowy jest stowarzyszeniem, jednostką organizacyjną polskiego sportu, której status uregulowano w rozdziale trzecim ustawy o sporcie. Sposób utworzenia pzs oraz ramy organizacyjne pozwalają na zakwalifikowanie go do podmiotów prawa prywatnego. W art. 7 ust. 3 us ustawodawca wprost narzu-

cił konieczność odpowiedniego stosowania Pr. Stow. do polskich związków sportowych – jak wyżej wskazano, próżno szukać takiego odesłania w przypadku związków sportowych. Ustawodawca przyznaje pzs szeroki zakres praw, w tym praw wyłącznych, co czyni z niego swoisty organ administracji w danym sporcie. Powszechnie przyjmuje się, że pzs jest odmianą związku sportowego, co znalazło potwierdzenie nie tylko w przeważającej części doktryny i orzecznictwa, ale też w uzasadnieniu do projektu us. Choć zauważa się także odmienne stanowiska w tym zakresie, to próba rozdzielenia powyższych podmiotów – zważając na ich funkcjonalne powiązanie, w szczególności przejawiające się tym, że polskie związki sportowe nie istnieją bez związków sportowych – wydaje się chybiona.

3. Zakładanie polskiego związku sportowego i członkostwo w polskich związkach sportowych

Celem zarówno utworzenia, jak i istnienia pzs jest organizowanie i prowadzenie współzawodnictwa sportowego w danej dyscyplinie. Jest to także pierwszy z dwóch obszarów funkcjonowania podmiotu, a mianowicie – aspekt organizacyjno-funkcjonalny. Drugim jest aspekt terytorialny, który przejawia się ogólnokrajowym charakterem pzs. Choć nie wynika to wprost z ustawy, dyspozycja art. 7 ust. 2 us pozwala na stwierdzenie, że pzs może zostać utworzony jedynie przez związki sportowe. W doktrynie przyjmuje się też stanowisko postulujące za możliwością założenia pzs przez komitet założycielski, który składałby się z co najmniej trzech klubów sportowych. Słuszność tego poglądu uzasadniana jest definicją związku sportowego. Przy tym, zważywszy na brzmienie art. 7 ust. 2, w takiej sytuacji konieczne byłoby założenie przez co najmniej trzy kluby sportowe związku sportowego, a dopiero w dalszej kolejności założenie pzs.

Warunkiem koniecznym do utworzenia polskiego związku sportowego jest – zgodnie z art. 7 ust. 2 us – uzyskanie zgody ministra właściwego do spraw kultury fizycznej. Przepis ten został sformułowany w sposób, który uwypukla nie to, kto może założyć polski związek sportowy (jak w przypadku regulacji dotyczącej zakładania związków sportowych), ale że można to zrobić dopiero po uzyskaniu zgody właściwego ministra.

Zgodnie z art. 8 us do kręgu podmiotów stanowiących członków pzs należy zaliczyć kluby sportowe, związki sportowe oraz inne osoby prawne, których statuty, umowy albo akty założycielskie przewidują prowadzenie działalności w danym sporcie. Na gruncie ukf o członkostwo w pzs mogły ubiegać się także osoby fizyczne (w praktyce chodziło w szczególności o sportowców i trenerów), obecnie obowiązujące przepisy wyłączają taką możliwość. Nadto w uprzednio obowiązującym stanie prawnym członkiem pzs mogły być jakiegokolwiek osoby prawne, a więc zewnętrzne wobec takiego związku, o ile statut pzs przewidywał taką możliwość. Obecnie ustawodawca największą rolę przypisuje konkretnym regulacjom statutu, umowy lub aktu założycielskiego danej osoby prawnej, nie zaś pzs. W konsekwen-

cji kwestie członkostwa osoby prawnej w pzs są rozpatrywane w pierwszej kolejności w oparciu o jej wewnętrzne regulacje, a nie założenia statutowe pzs. Przy tym warto podkreślić, że choć przepis ten ma swoich zwolenników w doktrynie, jest też szeroko krytykowany. Możliwość przystąpienia danej osoby prawnej do pzs nie jest uzależniona od tego, czy ta osoba faktycznie podjęła działalność w danym sporcie, wystarczające jest, że ma właściwy zapis w statucie.

Zakładając konieczność odpowiedniego stosowania przepisów prawa o stowarzyszeniach do pzs, należy mieć na względzie, że oznacza to możliwość ustalania zasad i wymogów, od spełnienia których uzależnione będzie prawo do ubiegania się o członkostwo w danym stowarzyszeniu (polskim związku sportowym). W konsekwencji statuty niektórych pzs wprowadzają dodatkowe wytyczne, których spełnienie jest niezbędne dla uzyskania miana członka, takie jak np. przedstawienie podpisanej deklaracji, że kandydat będzie zawsze przestrzegać przepisów statutu, regulaminu, zaleceń i decyzji PZPN, FIFA, UEFA oraz zapewniać ich przestrzeganie przez własnych członków, a w szczególności kluby, działaczy i zawodników – *vide* art. 16 pkt 2 statutu Polskiego Związku Piłki Nożnej (PZPN). Innym przykładem może być zapis znajdujący się w par. 13 ust. 2 statutu Polskiego Związku Sportu Psich Zaprzęgów, wymagający od potencjalnych członków odbycia rocznego stażu kandydackiego oraz posiadania co najmniej trzech zawodników z licencją uprawniającą do udziału we współzawodnictwie sportowym. Są to jedynie niektóre z licznych przykładów mające na celu zasygnalizowanie problemu, jakim jest nadużywanie uprawnień i blokowanie dostępu zainteresowanym klubom do udziału w rywalizacji sportowej.

Kolejnym elementem organizacyjnym uregulowanym obok członkostwa w pzs są kwestie związane z władzami tego podmiotu. Ustawodawca w art. 9 us przewidział szereg ograniczeń w zakresie wewnętrznej działalności władz pzs. Jak zauważa M. Gniatkowski (2011, s. 46-47), każde z tych ograniczeń dotyczy innego ciała władczego w pzs lub też członka takiego ciała. W ustępie pierwszym tego artykułu ustawodawca ustanowił zasadę kadencyjności władz, określając, że jedna kadencja trwa maksymalnie 4 lata. Kolejny ustęp dotyczy tylko prezesa pzs i stanowi, że funkcję tę może on pełnić nie dłużej niż przez dwie następujące po sobie kadencje. Artykuł 9 ust. 3 us reguluje kwestie związane z członkami zarządu pzs. Zgodnie z zastrzeżeniami wynikającymi z pierwotnego brzmienia tego przepisu zakazane jest pełnienie funkcji członka zarządu z funkcją w innych władzach tego związku. Członkiem zarządu nie może być także osoba, która została skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwa umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe ścigane z oskarżenia publicznego, ani osoba, która prowadzi jednocześnie działalność gospodarczą związaną bezpośrednio z realizacją przez ten związek jego zadań statutowych. Pobudki dla wprowadzenia dwóch pierwszych zakazów zdają się oczywiste, zaś motywami ostatniego z nich były spowodowane chęcią wyeliminowania sytuacji, w których władze pzs podlegałyby naciskom bądź wpływom z zewnątrz.

Ustawa z dnia 23 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o sporcie oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych rozszerzyła katalog ograniczeń członkostwa w zarządzie pzs. W pierwszej kolejności należy wskazać, że ustawodawca wprowadził dwie zmiany w brzmieniu dotychczas obowiązujących ograniczeń. Zgodnie z nowym brzmieniem art. 9 ust. 3 pkt 1 nadal nie można było łączyć funkcji członka zarządu pzs z funkcją w innych władzach tego związku, przy czym wprowadzono wyjątek dopuszczający możliwość łączenia tego stanowiska z funkcją delegata na walne zebranie członków zarządu albo delegatów pzs zwołane w celu wyboru władz tego związku. Drugą zmianą było rozszerzenie ograniczenia dotyczącego prowadzenia działalności gospodarczej o każdą działalność związaną z realizacją zadań statutowych, a nie tylko – jak to miało miejsce poprzednio – o działalność bezpośrednio z nią związaną. W dalszej kolejności osoba starająca się o członkostwo w zarządzie pzs nie mogła być jednocześnie współnikiem spółki osobowej prawa handlowego prowadzącej działalność gospodarczą związaną z realizacją przez ten związek jego zadań statutowych ani posiadać w analogicznych spółkach prawa handlowego więcej niż 10% akcji lub udziałów przedstawiających więcej niż 10% kapitału zakładowego w każdej z tych spółek.

Najszerzy katalog ograniczeń, a tym samym największe zmiany w zakresie członkostwa w zarządzie pzs zostały ustanowione mocą ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o sporcie oraz ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów [dalej: ustawa o zmianie us z 2017] i obowiązują do chwili obecnej. W brzmieniu obowiązujących ówczesnie ograniczeń ustawodawca wprowadził jedną zmianę, mianowicie rozszerzył zakaz dotyczący posiadania akcji lub udziałów w omówionych wyżej spółkach poprzez usunięcie słów dopuszczających taką możliwość, jeżeli nie jest to więcej niż 10% akcji przedstawiających więcej niż 10% kapitału zakładowego. Ponadto wprowadzono także siedem zupełnie nowych ograniczeń. Były one związane z zakazem jednoczesnego pełnienia funkcji członka zarządu pzs oraz pracy w ministerstwie związanym z obsługą ministra właściwego do spraw kultury fizycznej. Powyższe miało na celu zapobieżenie sytuacji, w której doszłoby do konfliktu interesów. Osoba pracująca dla ministerstwa, zlecając zadania publiczne i sprawując nadzór nad ich realizowaniem przez pzs, nie może jednocześnie być osobą zlecającą, wykonującą i rozliczającą wykonanie tego zadania. Kolejne nowe ograniczenie jest związane z zakazem łączenia funkcji członka pzs z funkcją trenera kadry narodowej oraz pełnioną w sztabie szkoleniowym, jeśli dotyczy tego samego sportu. W obecnie obowiązującym stanie prawnym częstokroć dochodziło do sytuacji, w której osoba pełniąca jednocześnie obie te funkcje dokonywała oceny samego siebie, co budziło zasadne wątpliwości zarówno co do bezstronności, jak i rzetelności tej oceny.

4. Działalność i funkcjonowanie polskich związków sportowych

Omówienie działalności i funkcjonowania pzs należy rozpocząć od omówienia zagadnienia struktur organizacyjnych tych związków. Nie zostały one jednak uregulowane w ustawie o sporcie. Ze względu na to zasadne wydawałoby się odniesienie do Pr. Stow. Na wstępie okazuje się jednak, że także te regulacje nie zawierają szczegółowych norm dotyczących zagadnień związanych z wewnętrzną strukturą zarządzania pzs i zarządzaniem samym podmiotem. Takie działanie ustawodawcy – albo raczej brak działania – miało na celu pozostawienie swobody członkom stowarzyszenia przy określaniu ich wewnętrznych ram organizacyjnych.

Zadań pzs można upatrywać pośrednio także w brzmieniu art. 13 ust. 1 us, gdzie ustawodawca umieścił katalog wyłącznych uprawnień tego podmiotu. W tym miejscu warto zwrócić uwagę na to, że w us – odmiennie niż w ukf – określono wyłączne prawa, a nie zadania pzs. Regulacje wynikające z tego przepisu przyznają pzs monopol w zakresie wymienionych w artykule sfer aktywności. Nadto są one związane z autonomią związku w obszarze ustanawiania i egzekwowania norm sportowych, porządkowych, organizacyjnych, a także dyscyplinarnych w danym sporcie (art. 13 pkt 2 projektu us). Zgodnie z dyspozycją art. 13 ust. 1 pkt 1 pzs ma wyłączne prawo do organizowania i prowadzenia współzawodnictwa sportowego o tytuł mistrza Polski oraz o puchar Polski w danym sporcie. Organizowanie i prowadzenie współzawodnictwa sportowego może przebiegać w sposób bezpośredni albo pośredni – przez działalność innego podmiotu. Przykładem pośredniej realizacji tego uprawnienia jest prowadzenie najwyższej klasy rozgrywek piłki nożnej przez spółkę Ekstraklasa SA, a nie przez PZPN.

Ponadto, realizując pochodną zasady monopolu pzs w danym sporcie, pzs ma uprawnienia do ustanawiania i realizowania trzech rodzajów reguł, a mianowicie: sportowych, organizacyjnych oraz dyscyplinarnych. Reguły sportowe są określane w literaturze jako ogólne normy postępowania związane z uprawianiem sportu i adresowane są do sportowców, tzn. do uczestników walki czy gry. Jako przykład może posłużyć przepis art. 29 Międzynarodowych Przepisów Zapaśniczych regulujący zakończenie walki, zgodnie z którym za moment kończący starcie uznaje się położenie zawodnika na łopatki, dyskwalifikację któregokolwiek z zawodników, kontuzję lub upływ regulaminowego czasu. Zasady organizacyjne są związane bezpośrednio ze sposobem tworzenia współzawodnictwa sportowego, określeniem jego kształtu i struktur i mają charakter pomocniczy w stosunku do reguł sportowych. Przykładem może być regulamin Polskiego Związku Pływackiego dotyczący organizacji zawodów centralnych w pływaniu, który w pkt 11.3 stanowi, że na wszystkich mistrzostwach Polski oraz zawodach Grand Prix obowiązuje elektroniczny pomiar czasu. Reguły dyscyplinarne dotyczą z kolei odpowiedzialności uczestników współzawodnictwa sportowego, a także członków polskich związków sportowych. Podstawowym – z punktu widzenia reguł dyscyplinarnych – aktem prawa wewnętrznego pzs jest regulamin dyscyplinarny. Problematiczne zdaje się jednak określenie cha-

rakteru powyższego aktu. B. Kołaczkowski (2016, s. 34) uznaje reguły wynikające z art. 13 ust. 1 pkt 2 us za akty niemające mocy normatywnej, na poczet czego przywołuje stosowne orzecznictwo. Na tym samym stanowisku stoi Gniatkowski (2011, s. 73), który wskazuje wprost, że „kategorie reguł sportowych, wymienione w art. 13 ust. 1 pkt 2 us, nie mają charakteru norm prawnych”. Z kolei P. Józwiak w książce *Opowiedzialność dyscyplinarna w sporcie* podejmuje polemikę z takim twierdzeniem. Część orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego stanowi, że orzekanie o charakterze prawnym konkretnego aktu jest uzależnione w pierwszej kolejności od analizy jego treści. Jeżeli taka interpretacja umożliwi odtworzenie z treści badanego aktu normy o charakterze generalnym i abstrakcyjnym, to dany akt należy uznać za normatywny. Zdaniem Józwiaka regulaminy dyscyplinarne polskich związków sportowych spełniają kryteria ustanowione przez Trybunał Konstytucyjny, w związku z czym zasadne pozostaje kwalifikowanie ich jako aktów normatywnych. Podobnego zdania jest także Z. Kubot (2011, s. 89), który zaznaczył, że regulaminy sportowe, w tym także regulamin dyscyplinarny, mają charakter autonomicznych źródeł prawa. Jako przykład normy dyscyplinarnej może zaś posłużyć norma wynikająca z par. 11 ust. 1 pkt 2 w związku z par. 13 ust. 1 regulaminu dyscyplinarnego Związku Polskiego Piłki Ręcznej w Polsce, zgodnie z którą kara dyscyplinarna polegająca na uznaniu zawodów za przegrane przejawia się stwierdzeniem, że są one przegrane 0:10 w bramkach oraz 0:2 w punktach.

Jak stanowi art. 13 ust. 1 pkt 3 us, Polski Związek Sportowy ma wyłączne prawo do powoływania kadry narodowej oraz przygotowania jej do igrzysk paraolimpijskich, igrzysk głuchych oraz mistrzostw świata lub mistrzostw Europy. Znaczenie społeczne realizacji tego zadania jest związane z bezpośrednim wpływem na odbiór przez społeczeństwo pozycji danego sportu wywalczonej na arenie międzynarodowej przez reprezentację narodową. Kolejne uprawnienie, a mianowicie prawo do reprezentowania sportu w międzynarodowych organizacjach sportowych, ma związek z monopolistyczną pozycją międzynarodowej organizacji sportowej, do której zalicza się dany pzs w wymiarze zewnętrznym. Ustęp drugi analizowanego artykułu zakłada umieszczanie przez pzs – choć w tym wypadku nie jest to kompetencja wyłączna, bo obok tego podmiotu występuje jeszcze Polski Komitet Olimpijski i Polski Komitet Paraolimpijski – na strojach reprezentacji kraju godła Rzeczypospolitej Polskiej. Przy tym wyłączenie stosowania normy wynikającej z tego artykułu ma miejsce, gdy przepisy międzynarodowej organizacji sportowej działającej w danym sporcie, do której należy Polski Związek Sportowy, przepisy Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego lub przepisy Międzynarodowego Komitetu Paraolimpijskiego stanowią inaczej. Nie ma zatem prawa do używania wizerunku orła ustalonego dla polskiego godła w odniesieniu do logo pzs czy na stronie internetowej związku. Warto podkreślić, że przepisy w tym zakresie nie są precyzyjne, nie określono bowiem, czy przedmiotowe uprawnienie dotyczy także posługiwania się godłem państwowym w celach komercyjnych, np. w reklamie.

5. Finansowanie związków sportowych

Jak już wskazywano powyżej, funkcjonowanie polskich związków sportowych jest uregulowane w ustawie o sporcie, w zakresie nieuregulowanym ustawą o stowarzyszeniach. Metody pozyskiwania środków finansowych oraz ustalania składek członkowskich są określone w statutach poszczególnych polskich związków sportowych, dostępnych na ich stronach internetowych.

Wśród najczęściej pojawiających się źródeł finansowania pzs można wskazać:

- dotacje i subwencje,
- wpływy z umów telewizyjnych i umów reklamowych,
- składki i opłaty członkowskie,
- wpływy z zawodów związkowych,
- darowizny zapisy i spadki, w tym środki od sponsorów,
- opłaty koncesyjne i licencyjne, inne.

Wyniki badania *Analiza działalności polskich związków sportowych w sportach olimpijskich* przeprowadzonego na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki [dalej: MSiT] wskazują na złą sytuację zarządzania w pzs. Z wyników badania można wyчитать, że wszystkie związki sportowe korzystają z dotacji MSiT, a żaden ze środków pochodzących z funduszy europejskich oraz wpłat 1% podatku dochodowego PIT. Dotacje ministerialne stanowią główne źródło finansowania 22 z 25 badanych związków sportowych. Dzięki tym dotacjom mają one możliwość realizacji szeroko zakrojonych programów rozwojowych i utrzymania wysokiego poziomu krajowej rywalizacji sportowej. Dotacje przyznawane przez Skarb Państwa są często przeznaczone na konkretne programy, takie jak rozwój młodzieży, szkolenia trenerów czy modernizację infrastruktury sportowej.

Tabela 1. Udział źródeł finansowania innych niż dotacje z MSiT w budżecie pzs

Typ środków/ udział w budżecie	Środki publiczne inne	Składki członków związku	Środki sponsorskie	Inne źródła
0%	12	2	5	4
do 5%	10	19	10	5
6-10%	2	1	4	5
11-15%	1	1	2	3
Powyżej 15%	0	2	4	8
Suma	25	25	25	25

Źródło: (MSiT, 2016).

Kolejnym źródłem finansowania, które odgrywa niebagatelną rolę w utrzymaniu pzs, są środki ze składek członkowskich. Członkowie związków sportowych – kluby i indywidualni sportowcy – często płacą składki, które są ważnym źródłem przychodu. Środki te pozwalają na pokrycie bieżących kosztów operacyjnych i orga-

nizacyjnych związków. Jedynie dwa związki (PZPS – Polski Związek Siatkówki i PZŻ – Polski Związek Żeglarski) nie pobierają takich składek. Dla pozostałych podmiotów środki finansowe z tego tytułu stanowią od 0,01% do 40% ich budżetu.

Kolejne najczęstsze źródło finansowania to wpłaty od sponsorów – wyłącznie 5 na 25 pytanym związków sportowych z nich nie korzysta. Dla 6 stanowią one mniej niż 10% budżetu, a dla 4 – pomiędzy 6-10%, dla pozostałych zaś – poniżej 5%. Zawody sportowe, szczególnie na wysokim poziomie, przyciągają uwagę mediów i sponsorów. Umowy sponsorskie oraz sprzedaż praw do transmisji telewizyjnych mogą generować znaczące przychody, które wspierają działalność związków sportowych. Sponsoring obok ekspozycji medialnej często obejmuje również zaangażowanie firm w działania promocyjne i marketingowe związane ze sportem. W grupie „Inne” znalazły się darowizny, subwencje, opłaty startowe czy środki ze sprzedaży biletów. Związki sportowe mogą korzystać z darowizn od osób prywatnych i firm, a także z grantów udzielanych przez różne organizacje non profit lub fundacje. Granty te często są przeznaczone na konkretne projekty lub inicjatywy mające na celu rozwój sportu w danej dyscyplinie.

W przypadku dotacji z MSiT tylko w dwóch związkach sportowych odsetek udziału z tytułu dotacji jest mniejszy niż 30% – chodzi o PZPN i Polski Związek Gólfu. Największa grupa badanych związków sportowych odnotowuje wsparcie z tytułu dotacji na poziomie 31-60% całego budżetu, a w przypadku aż 7% jest to więcej niż 90% całego udziału. Dla pozostałych związków sportowych udział w budżecie z tytułu dotacji wynosi między 61% a 90%.

Tabela 2. Udział środków z dotacji MSiT w budżecie pzs w podziale na poszczególne grupy sportów

Grupa sportów/ udział w budżecie	„Złote”	„Srebrne”	„Brązowe”	„Poza podium”
Poniżej 30%	1	0	0	1
31-60%	2	1	1	1
61-90%	4	4	3	0
Powyżej 90%	3	0	3	1
Suma	10	5	7	3

Źródło: (MSiT, 2016).

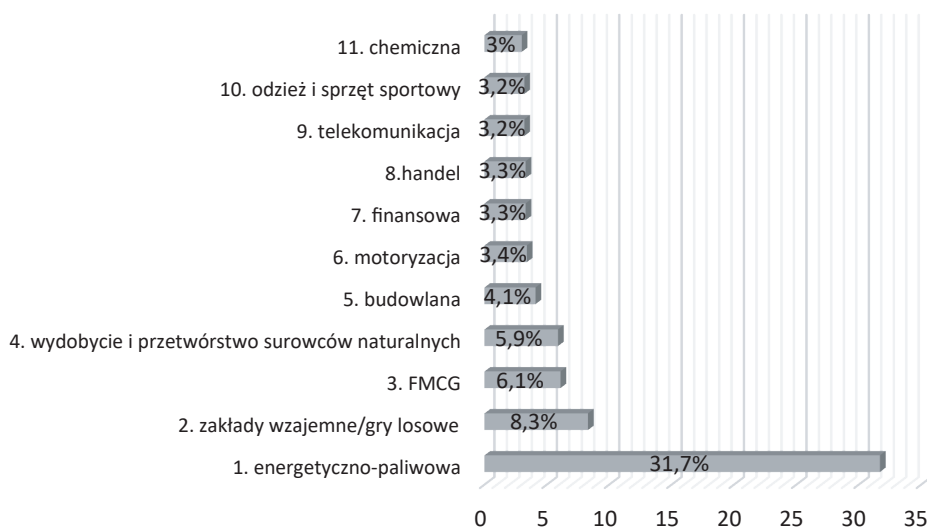
W tabeli 2 ukazano sporty od najbardziej znaczącego – „złoty”, po mniej znaczący – „srebrny” i „brązowy”, i jako najmniej znaczące – „poza podium” (w zależności od tego, jaki jest udział w finansowaniu środków pochodzących z MSiT). W grupie sportów znaczących (srebrnych) środki z dotacji stanowią od 31% do 90%. Rozpiętość jest znacząca, co może wynikać z popularności danej dyscypliny sportu. W przypadku najbardziej popularnych dyscyplin może być więcej sponsorów zainteresowanych czerpaniem wzajemnych korzyści, co finalnie zmniejsza udział dotacji w budżecie danego związku.

Na podstawie badań można bez wątplenia wywnioskować, że środki z dotacji MSiT w budżetach pzs odgrywają kluczową rolę w ogólnej puli finansów, jakimi dysponują te organizacje.

Sport na przestrzeni lat staje się coraz ważniejszym elementem gospodarki, ale środki otrzymane z ministerstwa należą do jednych z najmniejszych w rządowym budżecie. Mimo to, gdyby doszło do sytuacji odcięcia tego źródła finansowania związkom sportowym, większość nie mogłaby się samodzielnie utrzymać. Do związków sportowych najbardziej uzależnionych od finansowania z budżetu państwa należą te promujące sporty o małej popularności, np. nurkowanie czy ju-jitsu, jak i sporty olimpijskie, takie jak szermierka czy łyżnictwo.

Istotną kwestią pod kątem zagospodarowania luki w budżetach związków sportowych jest sponsoring prywatny i Skarbu Państwa. Każda ze spółek państwowych ma jednego właściciela i prowadzi różną i osobną politykę sponsoringową. Mimo istotnych wytycznych dla takich spółek dotyczących celów sponsorowania, jak budowanie marki, zasięgu, wizerunku czy dbanie o reputację spółki, z uwagi na ogólny charakter zaleceń i dowolną interpretację zasad często jedna spółka finansuje kilka dyscyplin, czego nie popierają badani respondenci.

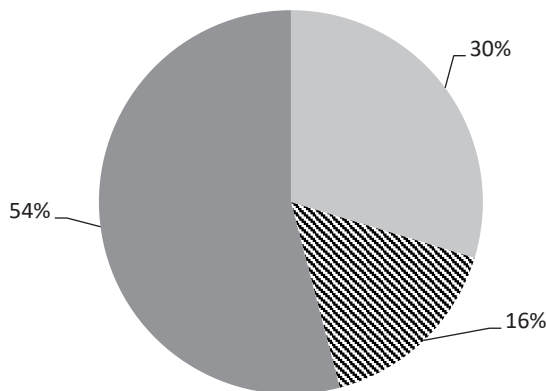
Finansową lukę nie zawsze są w stanie zagospodarować w budżetach związków sportowych także sponsorzy prywatni. Choć według najnowszych raportów tempo inwestycji prywatnych w ostatnich latach bardzo rośnie. W 2022 r. wydatki na sponsoring sportowy były rekordowe i wyniosły 1,22 mld zł, choć największy udział miały w tej kwocie spółki Skarbu Państwa, a konkretnie – Orlen. Branżą, która wspiera sport najbardziej, jest branża energetyczno-paliwowa.

Rysunek 1. Udział branż w sponsoringu sportów w Polsce

Źródło: (Sponsoring Insight, 2023).

Eksperti wskazują, że również 2024 r. może przynieść istotne zwiększenie sponsoringu w związku z rozgrywanymi w Europie igrzyskami europejskimi i mistrzostwami Europy w piłce nożnej, których gospodarzem będą Niemcy. Można w tym czasie oczekiwać dominacji w kampaniach marketingowych motywów związanych ze sportem.

- nie są wystarczające i musimy szukać innych źródeł dochodów by funkcjonować
- ▨ wystarczające na wszystkie potrzeby
- wystarczające tylko na najpilniejsze potrzeby

Rysunek 2. Czy otrzymane z budżetu centralnego środki finansowe są wystarczające dla funkcjonowania związku sportowego?

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Biuletyn Komitetu Prognoz, 2017).

Związkom sportowym najbardziej brakuje środków na rozwój bazy treningowej oraz sprzętu. Kolejna kwestia to wysokość finansowania. Środki, jakie otrzymują pzs, w przeważającej mierze wystarczają jedynie na realizację podstawowych potrzeb. 29,7% respondentów jest zdania, że środki finansowe nie pokrywają całego funkcjonowania i muszą szukać oni innych źródeł dochodów.

MSiT zainspirowane wynikami opisanego wyżej badania, w tym analizą praktyk zarządzania związkami sportowymi w innych krajach Unii Europejskiej, zdecydowało się przygotować tzw. Kodeks dobrego zarządzania.

Kodeks ten jest wynikiem badań nad jakością zarządzania w pzs, które ujawniły liczne problemy zarządcze, w tym niewłaściwe zarządzanie finansami i brak przejrzystości. Analizy te, wsparte doświadczeniami z kontroli w związkach i międzynarodowymi praktykami zarządzania, motywowały do stworzenia kodeksu mającego na celu podniesienie standardów zarządzania. Kodeks, jako narzędzie pozalegislacyjne, zawiera ponad 180 wytycznych dotyczących m.in. zarządzania finansami, transparentności działania i odpowiedzialności. Te wytyczne, choć są jedynie zaleceniami,

stanowią obowiązujące standardy dla związków sportowych starających się o dotacje publiczne. Ministerstwo zaplanowało stopniowe wdrażanie kodeksu, zaczynając od najbardziej priorytetowych instrukcji, które mają na celu poprawę zarządzania środkami publicznymi i promowanie uczciwości w sporcie.

Jest to jednocześnie namacalny przykład dążenia do poprawy zarządzania w polskim sporcie przez ustanowienie jasnych i wiążących zasad, które mają regulować krótko- i długoterminowe działania związków sportowych.

Rozkład udziałów finansowania w budżecie pzs potwierdza tezę wynikającą z dokumentacji strategicznej MSiT, że znaczna część związków sportowych w Polsce funkcjonuje, przyjmując postawę pasywną, która polega na niepozyskiwaniu dodatkowych źródeł finansowania z zewnątrz. W ocenie MSiT zmiana takiej postawy powinna rozpocząć się od zwiększenia przejrzystości finansów związków sportowych poprzez rzetelną realizację wymogów przede wszystkim w zakresie rachunkowości. W związku z tym obszarem MSiT zaleca:

- „prowadzenie wyodrębnionej księgowości na potrzeby realizacji zadań publicznych (m.in. wyodrębnienie rachunku bankowego na potrzeby środków publicznych oraz wkładu własnego zgłaszanego w ofertach na realizację zadań publicznych),
- opracowanie rzetelnego sprawozdania finansowego,
- określenie sposobu zaciągania zobowiązań przez PZS,
- zróżnicowanie źródeł finansowania, opracowanie i wdrożenie programu naprawczego w sytuacji straty”.

W ocenie MSiT każde zadanie publiczne realizowane przez związek sportowy powinno być wyodrębnione na oddzielnym rachunku bankowym. Takie działanie z jednej strony generuje dodatkowe obowiązki księgowe, niemniej może jednocześnie ułatwić rozliczanie realizacji danego zadania. Przy tym niewątpliwie będzie to ułatwienie dla MSiT, a nie dla organizacji sportowej.

Polski związek sportowy powinien dokładnie określić w statucie sposób i tryb zaciągania zobowiązań. Ministerstwo zaleca również, aby uniemożliwić zaciąganie zobowiązań jednoosobowo, argumentując przy tym, że wymaganie działania minimum dwóch osób fizycznych stanowi dodatkową prewencję.

6. Zakończenie

Konkludując, z uwagi na powiązania funkcjonalne można przyjąć, że pzs stanowi odmianę związku sportowego. Regulacje dotyczące związków sportowych w obecnym brzmieniu us są jednak bardzo lakoniczne. W przypadku pzs ustawodawca co prawda odesłał do odpowiedniego stosowania Pr. Stow., niemniej jednak analogiczna regulacja nie została przewidziana w odniesieniu do związków sportowych.

Realizując założone cele, pzs charakteryzuje się znaczną swobodą w zakresie organizacji i struktur wewnętrznych. Powyższe przejawia się przede wszystkim możliwością stanowienia reguł sportowych, organizacyjnych i dyscyplinarnych. Począt-

kowo pzs charakteryzowała znaczna autonomia, z którą wiązało się przyznanie tym podmiotom uprawnień wyłącznych, niezależności, a także monopolu w zakresie określonych w przepisach sfer aktywności. W poprzednio obowiązującym stanie prawnym organ sprawujący nadzór nie miał możliwości zastosowania środków nadzoru w kwestiach związanych ze zgodnością działania pzs z ustanowionym przez ten podmiot regulaminem. Taki stan rzeczy zmienił się wraz z wprowadzeniem wspomnianej już wyżej nowelizacji ustawy o sporcie z 2017 roku. Przedstawione w niej zmiany znacznie wzmocniły kompetencje nadzorcze ministra właściwego do spraw kultury fizycznej nad polskimi związkami sportowymi, następstwem czego było ograniczenie autonomii tych podmiotów. Oceniając przedmiotową zmianę, można dojść do wniosku, że było to działanie słuszne i potrzebne. Dzięki temu możliwe stało się objęcie nadzorem szerszej działalności pzs, a także ocena prawidłowości działań powoływanych przez nie organów.

Jeśli chodzi o finansowanie związków sportowych, głównie są dotowane przez MSiP. Mimo to związki sportowe uznają je za niewystarczające dla realizacji swoich planów treningowych i rozwojowych. Niestety mają trudności z pozyskaniem alternatywnych źródeł finansowania, rzadko korzystają też ze środków europejskich. Dużym problemem dla przeważającej liczby związków sportowych jest pozyskiwanie sponsorów. Dla większości z nich sponsoring stanowi mniej niż 5% ich budżetu. Choć i tak biorąc pod uwagę środki finansowe pochodzące ze sponsoringu, można zauważyć wzrost w porównaniu do lat poprzednich. Zgodność w środowisku sportowym co do tego, że środki państwowe są niewystarczające do pełnego rozwoju sportu, wymusza potrzebę tworzenia nowych mechanizmów, które umożliwiłyby większe zaangażowanie sektora prywatnego. Ważną rolę mogą odegrać media publiczne, promując dyscypliny sportowe, co zwiększyłoby zainteresowanie sponsorów, dla których kluczowa jest widoczność ich logotypów na transmitowanych wydarzeniach. Sponsoring, zgodnie z badaniami, służy głównie budowie wizerunku marki i zwiększeniu jej rozpoznawalności. Tymczasem sport stanowi istotny element gospodarki i kształtowania narodowej tożsamości, wpływając na jednoczenie się społeczeństwa i promocję kraju. Mimo to, bez lepszych warunków dla sponsorów i z niewielkim wsparciem od firm bukmacherskich, polskie związki sportowe mogą nie spełniać oczekiwań kibiców, co przekłada się na niższe miejsca Polski w klasyfikacjach medalowych na Igrzyskach Olimpijskich. Ta sytuacja wskazuje na potrzebę przemyślenia i reformy finansowania sportu w Polsce. Niewątpliwie konieczne jest również poprawienie jakości zarządzania finansami przez związki sportowe.

Literatura

- Biliński, M. (2011). *Państwo a sport: węzłowe zagadnienia prawne*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Biuletyn Komitetu Prognoz. (2017). *Przyszłość. Świat – Europa – Polska*, 4(40).

- Biznes.newseria.pl. (2013, 11 marca). *W polskim sporcie brakuje prywatnych sponsorów. Potrzeba również spójnej strategii*. Pobrano z https://biznes.newseria.pl/news/w-polskim-sporcie-brakuje_p2114254619
- Cajsel, W. (2012). *Ustawa o sporcie. Komentarz*. LexisNexis Polska.
- Fila. (2010). *Międzynarodowe przepisy zapaśnicze*. Pobrano z <http://www.lukssuples.krasnik.pl/wp-content/uploads/PRZEPISY-FILA-2010.pdf>
- Furman, T. (2023, 23 stycznia). *Ponad 1,2 mld na sport w Polsce. Głównie od państwowych spółek*. Pobrano z <https://www.rp.pl/finanse/art37821511-ponad-1-2-mld-na-sport-w-polsce-glownie-od-panstwowych-spolek>
- Gniatkowski, M. (2011). *Ustawa o sporcie. Komentarz*. Presscom.
- Gov.pl. (b.d.). *Kodeks dobrego zarządzania*. Pobrano z <https://www.gov.pl/web/sport/kodeks-dobrego-zarzadzania-dla-pzs45>
- Jóźwiak, P. (2015). *Odpowiedzialność dyscyplinarna w sporcie*. Ars Boni et Aequi.
- Kołaczkowski, B. i Diallo, B. S. (2016). *Kształtowanie się regulacji prawnej zrzeszeń sportowych. Wybrane aspekty krajowe i prawnomiędzynarodowe*. Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Kończak, J. (2017). *Finansowanie związków sportowych w Polsce*. Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus” przy Prezydium PAN.
- Krześniak, E. J. (2016). *Kluby i organizacje sportowe w prawie polskim na tle rozwiązań zagranicznych*. Wolters Kluwer.
- Kubot, Z. i Kuczyński, T. (red.). (2011). *Z zagadnień prawa pracy i prawa socjalnego. Księga jubileuszowa prof. Herberta Szurgacza*. Difin.
- Ministerstwo Sportu i Turystyki [MSiT]. (2016). *Analiza działalności polskich związków sportowych w sportach olimpijskich*. Pobrano z https://zarzadzaniemportem.org/uploaded_files/cke_1519813657_PZSy_-_Raport_-_Analiza_dzialalnosci_polskich_zwiazkow_sportowych_w_sportach_olimpijskichc802.pdf
- Mushing.pl. (2012, 22 września). *Statut Polskiego Związku Psich Zaprzęgów*. Pobrano z https://mushing.pl/include/dokumenty/statut_pzspz.pdf
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 listopada 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r., poz. 2261)
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 2016 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1575)
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 listopada 2007 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o kulturze fizycznej (Dz. U. z 2007 r. Nr 226, poz. 1675 z późn. zm.)
- Orka.sejm.gov.pl. (2009, 28 sierpnia). *Rządowy projekt ustawy o sporcie z dnia 28.08.2009 r., druk nr 2313*. Pobrano z <http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/WWW-wszystkie/2313?OpenDocument>
- Polswim.pl. (b.d.). *Regulamin organizacji zawodów centralnych w pływaniu polskiego związku pływackiego*. Pobrano z https://www.polswim.pl/sites/default/files/regulamin_organizacji_zawodow_centralnych_pzp.pdf
- Pzpn.pl. (b.d.). *Statut Polskiego Związku Piłki Nożnej*. Pobrano z https://www.pzpn.pl/public/system/files/site_content/635/47-Statut%20Polskiego%20Zwi%C4%85zku%20Pi%C5%82ki%20No%C5%BCnej.pdf
- Pzps.pl. (b.d.). *Statut Polskiego Związku Piłki Siatkowej*. Pobrano z <https://www.pzps.pl/pl/zwiazek/przepisy/statut-pzps>
- Sejm.gov.pl. (2014, 27 sierpnia). *Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o sporcie z dnia 24.07.2014, druk nr 2674*. Pobrano z <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/druk.xsp?nr=2674>
- Sejm.gov.pl. (2017, 22 marca). *Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o sporcie oraz ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów z dnia 16.03.2017, druk nr 1410*. Pobrano z <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=1410>

- Sponsoring Insight.pl. (2023). *Raport „Rynek sponsoringu sportowego w Polsce 2023”*. Pobrano z <https://sponsoringinsight.pl/raport/raport-rynek-sponsoringu-sportowego-w-polsce-2023/>
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o sporcie oraz ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2017 r., poz. 1600)
- Ustawa z dnia 23 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o sporcie oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1321)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o sporcie kwalifikowanym (Dz. U. z 2005 r. Nr 155, poz. 1298 z późn. zm.)
- Zprp.pl. (b.d.). Regulamin Dyscyplinarny ZPRP. Pobrano z https://zprp.pl/wp-content/uploads/2020/09/Regulamin_Dyscyplinarny_ZPRP_19.09.2020.pdf

Sports Associations and Their Funding

Abstract: The considerations addressed in the paper include both the definitions and legal forms of sports associations and their relationship with Polish sports associations, which hold a monopoly in specific sports. The paper highlights the growing role of internal regulations of sports associations and their importance in shaping organisational and disciplinary practices, as well as the challenges of ensuring that their activities comply with the law. The activities of sports associations rely primarily on public funds, which are often insufficient to achieve the aims and objectives of sports associations. There is an opportunity to bridge the gap in budgets of sports associations through private sponsorship, but this is not available to the same extent for all interested sports associations. The popularity of the sport in question, for example, plays a significant role in this respect. On the basis of an analysis of legal regulations, literature and journalism in the field of association law and NGO financing, as well as logical reasoning, an analysis of the topic in question is presented.

Keywords: sports association, sport, sports law, financing, sponsorship